

Høring

Digitaliseringsdirektivet

Implementering av digitaliseringsdirektivet i norsk rett vil medføre flere endringer i aksjeselskapsretten, blant annet muligheten for digital etablering av NUF, reduksjon av gebyrsatsene og saksbehandlingstiden hos Brønnøysundregistrene, og mulighet for bekreftelse av aksjeinnskudd i euro. I artikkelen ser vi nærmere på de viktigste endringene departementet har foreslått i høringsnotatet.

Advokatfullmektig
Sigurd Helland
Rime Advokatfirma

Advokat
Harald Sætermo
Rime Advokatfirma

Hva er digitaliseringsdirektivet?

Nærings- og fiskeridepartementet har gjennomført en høring om implementering av EUs digitaliseringsdirektiv i norsk rett. Digitaliseringsdirektivet er et endringsdirektiv til selskapsdirektivet. Selskapsdirektivet er inntatt i EØS-avtalen og er gjennomført i norsk rett, blant annet i aksjeloven og allmennaksjeloven. Høringsforslaget foreslår endringer i nevnte lover, og i tillegg foreslår departementet endringer i enhetsregisterloven, foretaksregisterloven og regnskapsloven for å tilpasse lovverket til bruk av digitale løsninger.

Digitaliseringsdirektivet har til formål å forenkle stiftelses- og registreringsprosessen for aksjeselskaper og filialer innenfor EØS-området. Forenklingen vil i hovedsak skje ved bruk av digitale løsninger, samt ved effektivisering av saksbehandlingen hos Brønnøysundregistrene. Dette medfører at EØS-borgere på sikt skal kunne stifte aksjeselskaper og filialer i Norge digitalt til en lavere kostnad enn tidligere.

Direktivet omfatter de norske organisasjonsformene med begrenset ansvar,

herunder aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper. Norskregistrerte utenlandske foretak (NUF), og Europeiske selskaper (SE-selskaper) berøres også av digitaliseringsdirektivet, men de fleste endringene gjelder for aksjeselskaper.

Digitaliseringsdirektivet inneholder en rekke detaljerte krav hvor de tekniske løsningene som direktivet forutsetter ikke er ferdigutviklet. Departementet foreslår derfor å innføre flere forskriftshjemler i enhetsregisterloven, foretaksregisterloven, og regnskapsloven, slik at regelverket enkelt skal kunne tilpasses direktivet etter hvert som de ulike løsningene blir klare. Departementet foreslår også en rekke forskriftshjemler for å implementere detaljerte informasjonskrav. De aktuelle forskriftsbestemmelsene vil bli sendt på høring på et senere tidspunkt.

Høringsfristen gikk ut 13.05.2022, og høringsinnspillene er for tiden under behandling hos departementet. Direktivet anses EØS-relevant, men er i skrivende stund ikke tatt inn i EØS-avtalen. Departementet har ikke satt en frist for gjennomføringen av direktivet og opplyser at det ikke er fattet en beslutning om når det vil bli fremmet en proposisjon for Stortinget.

Foreslåtte endringer som følge av digitaliseringsdirektivet

Elektronisk stiftelse av selskaper med begrenset ansvar

Etter aksjeloven er det allerede adgang til å *stifte* og *registrere* aksjeselskaper

digitalt ved bruk av Foretaksregisterets elektroniske løsninger. Likevel foreslår departementet enkelte justeringer i aksjeloven § 2-1 slik at løsninger for elektronisk stiftelse kan utvikles av andre aktører etter godkjenning av Brønnøysundregistrene. Det gjenstår å se hvorvidt andre aktører vil benytte seg av denne løsningen.¹

Når det gjelder allmennaksjeselskaper, har ikke departementet foreslått at slike selskaper skal kunne *stiftes* elektronisk. Departementet vurderer det slik at det ikke foreligger tilstrekkelig gode grunner for å lovfeste en rett til elektronisk stiftelse av allmennaksjeselskaper eller andre organisasjonsformer. Dette begrunnes med at en slik adgang til elektronisk stiftelse forutsetter en større gjennomgang av reglene om stiftelse etter de ulike foretakslovene, som faller utenfor rammene av høringsnotatet. Departementet foreslår imidlertid en ny forskriftshjemmel i foretaksregisterloven § 10-6 (2) som åpner for at elektronisk stiftelse av andre organisasjonsformer kan reguleres nærmere i forskrift.² Allmennaksjeselskaper kan i dag registreres elektronisk i Foretaksregisteret.³

I høringsforslaget ber departementet om høringsinstansens syn på elektronisk stiftelse av øvrige selskaper for å kunne vurdere dette videre. Brønnøy-

1 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 16.

2 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 17.

3 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 11.

Digitaliseringsdirektivet har til formål å forenkle stiftelses- og registreringsprosessen for aksjeselskaper og filialer innenfor EØS-området.

sundregistrene har i sitt høringsvar ikke ansett det nødvendig med en adgang til elektronisk stiftelse av allmennaksjeselskaper, og viser til at det årlig stiftes ca. tre allmennaksjeselskaper i Norge. Det er etter deres syn heller ikke behov for å åpne for at øvrige organisasjonsformer skal kunne stiftes elektronisk. En eventuell lovendring på dette området må etter Brønnøysundregistrenes syn underlegges en grundig kost/nytte-vurdering.⁴ Revisorforeningen har i sitt høringsvar bemerket at det er usikkert om det er behov for elektronisk stiftelse av andre foretaksformer, og sagt seg enig i departementets forslag om senere regulering ved forskrift.⁵

Redusert saksbehandlingstid ved stiftelse av aksjeselskap

Departementet foreslår videre å redusere saksbehandlingstiden hos Brønnøysundregistrene i tilfellene der aksjeselskaper stiftes ved bruk av elektroniske maler. For tiden opererer Brønnøysundregistrene med en saksbehand-

lingstid for førstegangsmeldinger på ca. 14–17 dager, og i høringsforslaget foreslås det at registermeldingen skal behandles innen fem virkedager. Dette gjelder imidlertid kun når fysiske personer benytter elektroniske maler utarbeidet av Brønnøysundregistrene ved stiftelsen av selskapet. I andre tilfeller hvor for eksempel selskaper stiftes elektronisk av juridiske personer eller der stiftelsesdokumentene er utformet på papir, vil saksbehandlingstiden være ti virkedager. Det samme gjelder ved registrering av utenlandske foretak. Endringene vil med dette medføre en raskere saksbehandlingstid for privatpersoner, men øvrige vil trolig ikke merke store forskjeller fra tidligere.⁶

Innbetaling av aksjeinnskudd i euro og norske kroner

I høringsnotatet foreslår departementet også å muliggjøre innbetaling av aksjeinnskudd i både euro og norske kroner, for å tilrettelegge for elektronisk stiftelse på tvers av EØS-området. Det foreslås derfor endringer i aksjelovens regler om aksjeinnskudd (§ 2-18) slik at finansforetak, eller tilsvarende foretak med virksomhet i EØS-området, advokat eller autorisert regnskapsfører

kan bekrefte aksjeinnskudd i norske kroner eller euro.⁷ Regjeringen foreslår imidlertid ikke endringer i aksjelovens bestemmelser om tingsinnskudd. Etter dagens aksjelov vil ethvert aksjeinnskudd i utenlandsk valuta anses som tingsinnskudd, som må bekreftes av revisor etter aksjeloven § 2-6 (2). Revisorforeningen poengterer blant annet i sitt høringsvar at dersom aksjeinnskuddet skal kunne gjøres opp i annen valuta og samtidig anses som et kontantinnskudd, må aksjelovens § 2-6 om tingsinnskudd også endres. I høringsvaret fremhever Revisorforeningen at endringsforslagene også burde omfatte allmennaksjeselskaper.⁸

Stifte norske aksjeselskaper på engelsk

Forslaget innebærer også at det vil bli enklere for engelskspråklige å stifte aksjeselskaper i Norge ved at malene for stiftelse og registrering skal oversettes til engelsk. Direktivet bestemmer at malene skal tilgjengeliggjøres på et offisielt EU-språk som er bredt anvendt, og departementet vurderer engelsk til å tilfredsstillende dette vilkåret.⁹

⁴ Høringsvar fra Brønnøysundregistrene s. 1, link <https://www.regjeringen.no/contentassets/8110faca4dce4a7ea149cc8d6789cc32/bronnøysundregistrene.pdf?uid=Br%C3%B8nn%C3%B8ysundregistrene>

⁵ Høringsvar fra den norske revisorforening, s. 1, link: https://www.regjeringen.no/contentassets/8110faca4dce4a7ea149cc8d6789cc32/den-norske-revisorforening.pdf?uid=Den_norske_revisorforening

⁶ Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 19.

⁷ Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 1921.

⁸ Høringsvar fra den norske revisorforening, s. 21.

⁹ Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 21.

Anerkjennelse av elektroniske identifikasjonsmidler fra andre EØS-land

I dag foreligger det ingen felles elektronisk identifikator (elektronisk identifisering av personer) på tvers av landegrensene innad i EØS-området, og personer uten norsk personnummer eller D-nummer vil ikke elektronisk kunne utføre handlinger beskrevet under punktene Elektronisk stiftelse av selskaper med begrenset ansvar og Elektronisk registrering av NUF, i Norge. Som løsning på dette forutsetter digitaliseringsdirektivet at de enkelte landene anerkjenner elektroniske identifikasjonsmidler fra andre EØS-land, slik at en EØS-borger kan bruke en elektronisk identifikator fra eget hjemland til å stifte et selskap i et annet EØS-land. For å realisere dette opplyser departementet at det gjenstår å få på plass et teknisk samarbeid mellom EØS-landene.¹⁰

I Norge må stifter av et aksjeselskap inneha et norsk personnummer eller et D-nummer for å kunne autorisere selskapsstiftelsen ved bruk av den norske ID-porten og Altinn. EØS-borgere kan skaffe seg D-nummer ved søknad til Brønnøysundregistrene som igjen kan rekvirere et D-nummer fra Skatteetaten. Løsningen er ikke optimal ved at det kreves bekreftet kopi av pass eller tilsvarende legitimasjonskontroll, noe som ofte forutsetter personlig oppmøte før D-nummer tildeles. Det er med andre ord ikke mulig for EØS-borgere å benytte egen elektronisk identifikator som identifikasjonsmåte ved bruk av dagens løsning.¹¹

I høringsnotatet foreslår departementet å innføre en ny forskriftshjemmel i foretaksregisterloven (ny § 10-7), slik at departementet får hjemmel til å fastsette nærmere regler om identifikasjonsmidler ved forskrift. På denne måten kan regelverket enklere implementeres, når de tekniske løsningene kommer på plass.¹²

Elektronisk registrering av NUF

Departementet foreslår videre at det skal etableres en løsning for elektronisk registrering av norske avdelinger av utenlandske foretak (NUF), og at løsningene fastlegges i forskriftsform som senere vil bli sendt på høring. Departementet har derfor foreslått nytt femte ledd til foretaksregisterloven § 4-1 og enhetsregisterloven § 12 (3) slik at den elektroniske etableringen kan reguleres nærmere ved forskrift.¹³

Videre må utfordringen ved bruk av MinID og Altinn beskrives ovenfor under punktet Anerkjennelse av elektronisk identifikasjonsmidler fra andre EØS-land, løses. Elektronisk signering er en forutsetning for digitaliseringsdirektivets krav om at filialer skal kunne registreres elektronisk i Norge uten fysisk oppmøte. Departementet foreslår derfor også her å implementere løsningene når disse er klare ved forskrift.¹⁴

Videre vil saksbehandlingstiden for registreringer av filialer forbedres ved at det lovfestes en maksimal saksbehandlingstid på ti virkedager. Dersom nevnte saksbehandlingsfrist ikke overholdes, må Brønnøysund varsle om forsinkelsen og årsaken til dette.¹⁵ Brønnøysund har i dag en estimert saksbehandlingstid på slike registreringer på 3-4 uker.

Deling av selskapsinformasjon i Europa (BRIS)

Digitaliseringsdirektivet fastlegger også at selskapsinformasjon i Norge og øvrige EØS-land skal samles inn og deles gjennom samarbeidet mellom de ulike foretaksregistrene, BRIS (Business Registers Interconnection System). Brønnøysundregistrene deler allerede informasjon gjennom samarbeidet og informasjonen som er tilgjengelig på e-justice.eu.

Det fremgår av høringsnotatet at departementet anser majoriteten av

foretaksregisterlovens eksisterende regler for innsamling av opplysninger om norske selskaper for å være i tråd med digitaliseringsdirektivet. Direktivet forutsetter imidlertid at Foretaksregisteret oppbevarer dokumenter og opplysninger som strukturerte eller maskinlesbare data, og foreslår derfor at oppbevaringen reguleres nærmere ved forskrift etter foretaksregisterloven § 1-1 (3), 3. punktum.¹⁶

Endrede legitimasjonsvirkninger av registrering i Foretaksregisteret

Departementet foreslår videre endringer for Foretaksregisterets legitimasjonsvirkninger. Etter foretaksregisterloven § 10-1 presumeres tredjepersoner å være kjent med opplysningene som fremgår av Foretaksregisteret i tilfellene der rettsregler gjør tredjemanns kunnskap avgjørende for vedkommende sin rettsstilling. Nevnte utgangspunkt gjelder i dag uten spesielle unntak, og tredjepersoner kan risikere å bli skadelidende dersom de ikke undersøker hvilke opplysninger som er registrert i Foretaksregisteret.

Av høringsnotatet fremgår det at det er nødvendig etter direktivet å innta en snever unntaksbestemmelse fra ovennevnte utgangspunkt i foretaksregisterloven. Departementet foreslår å unnta legitimasjonsvirkningene av de registrerte opplysningene i tilfellene der en tredjeperson kan bevise at det var umulig for vedkommende å ha kjennskap til registrerte opplysninger og disposisjonen gjennomføres senest 16 dager etter registrering i Foretaksregisteret. I slike tilfeller, foreslås det at de registrerte opplysningene ikke kan gjøres gjeldende mot vedkommende. Det skal etter høringsnotatet mye til for at bestemmelsen kommer til anvendelse, og det er lite trolig at bestemmelsen vil bli mye brukt.¹⁷

Rett kopi på alle utsendelser fra Foretaksregisteret

Departementet foreslår videre at dokumenter som utleveres elektronisk fra

10 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 24.

11 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 23.

12 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 24 – 25.

13 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 43 og 46 – 47.

14 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 42 – 43.

15 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 46.

16 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 30.

17 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 29 og 30.

Foretaksregisteret bekrefte med «rett kopi» på samtlige utsendelser. Dette vil medføre at elektroniske dokumenter på lik linje med papirdokumenter autoriseres av Brønnøysundregistrene ved utsendelse, og at troverdigheten til elektroniske dokumenter således vil bli styrket. Det er også foreslått at det alltid skal benyttes tillitstjenester for å bekrefte elektroniske kopier av dokumenter og andre opplysninger fra Brønnøysundregistrene.¹⁸

Reduksjon av gebyrer hos Brønnøysundregistrene

Gjennomføringen av digitaliseringsdirektivet skal også medføre at gebyrsatsene som belastes av Brønnøysundregistrene ved stiftelse og registrering,

18 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 31 og 32.

reduseres. Dette skyldes at digitaliseringsdirektivet forutsetter at ethvert gebyr for elektroniske tjenester ikke skal overstige kostnaden med å levere tjenesten. Departementet har derfor i høringsnotatet understreket at gebyrstrukturen i Brønnøysundregistrene må legges om, og vist til det pågående arbeidet som er på høring med høringsfrist 15.8.2021 (høringsnotat om endringer i gebyrstrukturen i Brønnøysundregistrene¹⁹).²⁰

Av høringsnotat om endringer i gebyrstrukturen for Brønnøysundregistrene er det foreslått at gebyret ved elektro-

19 Høring om endringer i gebyrstrukturen i Brønnøysundregistrene, link: <https://www.regjeringen.no/contentassets/5625b52a28dc4f81b9ee6486cf503905/horingsnotat-ny-gebyrstruktur-bronnøysundregistrene.pdf>

20 Høringsnotat om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet, s. 35 – 36.

nisk nyregistrering i Foretaksregisteret for aksjeselskaper og allmenaksjeselskaper reduseres fra kr 5570 til kr 4470. Det foreslås videre at gebyrer for elektronisk kunngjøring i Foretaksregisteret, ved for eksempel fusjon og fisjon eller kapitalnedsettelse, reduseres fra kr 1440 til kr 1003.²¹ Reduksjonen i gebyrene forutsetter imidlertid at departementet reduserer gebyrinntektskravene i statsbudsjettet som fastsettes i den ordinære budsjettprosessen.²²

21 Høring om endringer i gebyrstrukturen i Brønnøysundregistrene, S. 23 – 24.

22 Høring om endringer i gebyrstrukturen i Brønnøysundregistrene, s. 4.

Administrativ ileggelse av overtredelsesgebyr på objektivt grunnlag:

Rettsstridig praksis?

Artikkelen retter et kritisk søkelys på lovgivningens bruk av administrative overtredelsesgebyr som kan ilegges foretak uten at det er utvist skyld og konkluderer med at dette er i strid med Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen.

Advokat
Hans P. Bjerke
Partner i Bjerke Lowzow von
Ahnen Advokatfirma

Lovgivningen bør revurderes

I lys av Høyesteretts dom av 15. april i år og tidligere avgjørelser fra Den Europeiske Menneskerettsdomstolen (EMD) er det behov for å revurdere lovgivningen som hjemler administrativt ilagte overtredelsesgebyr på objektivt grunnlag og styrke rettsvernet for foretak ved å innføre uttrykkelige krav om utvist skyld hos noen som har handlet for foretaket. Frem til lovgivningen er endret må enten et skyldkrav innfortolkes slik Høyesterett gjorde i dom av 15. april 2021 (beskrevet nedenfor) vedr. foretaksstraff eller bestem-

melsene om overtredelsesgebyr på objektivt grunnlag må settes til side som stridende mot EMK. Foretak som har blitt ilagt overtredelsesgebyr på objektivt grunnlag kan, dersom forvaltningen ikke kan føre bevis for at noen på foretakets vegne har utvist skyld, ha krav på erstatning og omgjøring av vedtaket. Forvaltningsorganer som har ilagt overtredelsesgebyr på objektivt grunnlag bør uoppfordret vurdere omgjøring av vedtakene i.h.t. forvaltningsloven § 35.

Gebyrer på flere hundre millioner kroner

Norsk lovgivning har i en rekke lover innført overtredelsesgebyr som sankisjon mot lovovertridelser. I skrivende stund hjemler nesten 100 lover ileggelse av overtredelsesgebyr. Eksempler

på dette finnes bl.a. i verdipapirhandelloven, i skipssikkerhetsloven og i akvakulturloven. Gebyrene kan beløpe seg til flere hundre millioner kroner.

I en dom av 15. april 2021, HR-2021-797-A, behandlet Høyesterett en sak om foretaksstraff på objektivt grunnlag var forenelig med Den Europeiske Menneskerettskonvensjonen («EMK») og innfortolket et skyldkrav i straffeloven § 27, 1. ledd, som etter sin ordlyd hjemlet foretaksstraff på objektivt grunnlag. Dette foranlediger spørsmål om overtredelsesgebyr lovlig kan ilegges på objektivt grunnlag.

Utvist skyld kreves ikke

Norsk lovgivning inneholder en rekke bestemmelser om at foretak adminis-